

Интонация

Публикувано от **Simonsita** на **28.02.2010**

Интонация

1. Интонацията е третият главен признак на изречението, с помощта на който то се оформява като завършено съобщение и като синтактична цялост в говорния поток. Може да се говори за изреченска и полуизреченска интонация. Изреченската интонация има съобщителна функция, тя е съобщителна интонация и е налице дори когато граматичната предикативност не е напълно изразена, напр.:

Под синия покрив небесен. / не секват времена менливи (В. Марковски). Какво общо има между вашето малодушие и постъпките на рицарите, Себастиан? (Д. Димов). Сигнал. Отворен път. - Върви, върви! (Ел. Багряна). Днес тревожния покой дебне в малката ни къща (Н. Вапцаров).

2. Под интонация разбираме движението на тоновете, промените на гласа по височина, сила и тембър, мелодията, темпото и паузите на речта, логическото, емфатическото и фразовото ударение. Интонацията зависи от съдържанието на изречението и от целта на изказването. Чрез нея говорещото лице може да променя смисловото съдържание на едно и също изречение и по този начин да образува различни типове изречения, напр.:

След сигнала той политна пръв.

След сигнала той политна пръв?

След сигнала той политна пръв!

Тук говорещото лице според някои езиковеди мени само своето отношение към смисловото съдържание на изречението чрез интонацията. Да се отделя логическото съдържание на изречението от отношението на говорещото лице към него, не е правилно. Мисълта е монолитна, а не двусъставна: мисъл и отношение на говорещото лице към нея. Интонацията не е само външен фактор, форма на изказване, която се намира в симбиоза със съдържанието на изказването. Тя е условие, чрез което се осъществява изказването и чрез което проявява битието и функциите си звуковият език.

3. Граматичните функции на интонацията се свеждат до следното:

1. Чрез интонацията изречението се оформява като завършена синтактична единица.
2. С помощта на интонацията се изразява волево-емоционалната страна на речта и изреченията преминават от един вид в друг.
3. С помощта на интонацията се изразява оценъчно или модално отношение към действителността.
4. Чрез интонацията се изразява логическото ударение и комуникативната натовареност на думите в изречението.

4. Интонацията е важно средство за синтактично оформяване на изречението, но все пак тя заема по-особено място спрямо другите структурни признаци на изречението - предикативността и граматичното: оформяване, - които по друг начин са свързани със смисловото съдържание и граматичната природа на изречението. Интонацията е лишена от предметно-смислово съдържание и сама, независимо от словесното съдържание не може да образува или да изрази мисъл. Тя е изразителна, но не и съдържателна по думите на В. В. Виноградов. Често пъти има доста субективен характер. В писмената реч тя остава на заден план, макар че и там потенциално съществува и се обуславя от интонацията на живата реч. Все пак трябва да се отбележи, че интонацията играе особена роля, когато формално-граматичните средства на изречението са недостатъчни. Тогава тя добива структурно значение: чрез нея едно съобщително изречение може да се превърне във въпросително, побудително или възклицателно, едно словосъчетание или отделна дума - в изречение, напр.:

Мъже, жени, / народ, / ще строим завод / на живота! (Н. Вапцаров). Какво мислите? Болестта се усложни? По дяволите болестта! (Хр. Смирненски). Машини, / стомана, / машини / и масло, и пара, / и смрад. / В небето - бетонни комини, / в бордеите - призракен глад (Н. Вапцаров).